

Zachariáš a Anna

Převod materiálu
Marie a Jiří Ortovi
Pořadí v lekci
15

Téma

Boží jednání — překvapení v lidských životech.

Cíle

- Děl si zkusí uvědomit překvapivost Božího jednání.
 - Děl si vyzkouší potřebnost otevřenosti Božímu jednání.
 - Děl se zamyslí nad představou spravedlnosti a nad jejím uskutečňováním.
-

Pro učitele

Biblický text

L 1,5–25

Poznámky k příběhu

- Lukáš ve svém vyprávění vědomě volí starozákonní způsob podání — Lukáš používá semitismy, kdy zámeny napodobuje Septuagintu („za dn“, „a stalo se, když“, „a hle“ a další) — upozorňuje i tímto způsobem, že jde o starozákonní motiv, že bude vyprávět o Boží věrnosti slibům svému lidu. Nosné téma — Hospodin je věrný.
- „Spravedliví před Bohem“ — spravedliví byli ti, kteří byli otevření Božímu jednání, kteří hledali Boha.
- Kněz — využíval lid — vyprávěl o vysvobození z Egypta, připomínal velikost smlouvy s Bohem a její požadavky, používal o Božím zákoně. Ve jménu lidu přinášel oběti — vlastně se ve jménu lidu modlil k Hospodinu.
- „Alžběta byla neplodná“ — klasický starozákonní motiv — Abraham a Sára, ale i Jákob a Ráchel. Pán Bůh je ten, který dává život navzdory vší lidské logice.
- Anděl Páně — v novozákonní době existovala skutečná představa nadlidských bytostí, které byly blízké Bohu a Pán Bůh je povolával k úkolům. Není třeba s tím polemizovat, to by rušilo linii vyprávění. To podstatné ale je, že jsou to Boží poslové.
- Pro mladší a starší školní věk — příběh se týká „všeho lidu“, tedy starozákonního lidu Izraele (zřetelné z celého textu), nejen Zachariáše a Alžběty. „Budeš mít radost a veselí a mnozí se budou radovat z jeho narození“; „Všechny lid se modlil venku v hodinu té oběti“; „Lid čekal na Zachariáše a divil se“.
- „A mnohé ze synů izraelských obrátí k Pánu, jejich Bohu; sám jde před ním v duchu a moci Eliášův“, aby obrátil srdce otců k synům a vzbudil k moudrosti spravedlivých a připravil Pánu lid pohotový.“ Právě tady je shrnuto, o co Lukášovi jde — není tu před námi osobní příběh Jana Křtitele, ale jde o Boží zjevení Božímu lidu, který se ale musí k Bohu obrátit, aby mu rozuměl.

Poznámky k tématu období

- Ve druhé adventní neděli je tématem rozhovor mezi starozákonním zaslíbením a zázrakem Božího jednání, kterým se začíná zaslíbení naplňovat — Pán Bůh připravuje svůj příchod za člověkem.
- V Janově narození jde o to, že Boží lid zpozorní a obrátí se k Hospodinu, aby mohl vidět, co přichází.

Úskali

- Důraz v textu je hodný — je potřeba si vybrat a držet se smyslu příběhu.
- U předškolních dětí netlačit do vyprávěcí role Jana Křtitele, stačí upozornit na překvapivost Božího jednání.

Odkazy

Johnson, Luke Timothy: Evangelium podle Lukáše. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2005.

Zpěvník Já jsem tady a zpívám. (Možno objednat i s jinými pomůckami pedagogiky Franze Ketta na www.kett.cz.)

Pro děti

Pro předškolní děti

Děti jsou v kruhu, pokládají doprostřed kruhu černé šátky (vytvoří plochu), zpíváme k tomu píseň o Boží péči (Buď tobě sláva — 26, 1. a 2. sloka). Při pokládání šátek děti přemýšlejí nad tím, proč jsou lidé smutní. A přitom zpívají píseň o naději. Je naděje možná, mohou černé šátky zmizet?

Zachariáš a Alžběta neměli děti. A trápilo je to. Dobře věděli, že miminko je dar od Boha. To víme i my — když se narodí miminko, je to zázrak. A Zachariáš s Alžbětou se báli, že na něj Pán Bůh zapomněl. A ještě jedno trápení měli — a v tomto trápení nebyli sami. Věděli, že Pán Bůh slíbil, že pošle Mesiáše. Toho, který nabídne lidem život, ukáže, jak život žít. Už to bylo dávno, co to Pán Bůh slíbil — nezapomněl na to? Skutečně? Bylo mnoho důvodů, proč lidé byli smutní. Musíme ty černé šátky nechat tam, kde leží.

A tak Zachariáš s Alžbětou žili. Alžběta byla doma a starala se o domácnost. Zachariáš byl kněz a chodil sloužit do chrámu. Tak žili. Den za dnem, měsíc za měsícem, rok za rokem. Ale nikdy neprošli prosit. Právě proto jsme slyšeli, že byli nazýváni spravedlivými.

Má písnička, kterou jsme zpívali pravdu? Má pravdu i pro Zachariáše a Alžbětu?

Jak pomoci smutnému člověku? Musíme mu ukázat, že není sám. Že na něj ti druzí nezapomněli. Zkusíme si o tom zazpívat písničku. Naučíme se ji. Jedno z dětí bude vždy uprostřed kruhu se zavřenýma očima, po slovech „oči otevři a něco uvidíš“ mu dáme do ruky barevný šátek (k šátku třeba i bonbón, fantazii se meze nekladou) a položí ho na některý z černých. Postupně tak děti vytvoří pestrou plochu.

Tak zavolal i Boží anděl na Zachariáše. Řekl mu, aby otevřel oči, že na něj a na Alžbětu Pán Bůh nezapomněl. Že jim dá dar. Veliký dar. Že se Zachariášovi a Alžbětě narodí miminko. A nejen to — to dítě připraví cestu pro toho Mesiáše, po kterém všichni touží. Zachariáš tomu nemohl uvěřit: „Jak je to jen možné? Jak se něco takového může stát?“ „Jen počkej, Zachariáši, ono se to stane, ale než se to stane, budeš šťastný.“

Zachariáš tedy své ženě Alžbětě tu krásnou novinu musel napsat. Ale to jim na radosti vůbec neubralo. Společně se těšili. Spolu se radovali z jistoty, že je Pán Bůh neopustil. Že Pán Bůh neopouští.

Tak si znovu zazpíváme tu písničku, kterou jsme zpívali na začátku. V jistotě, že je pravdivá. (Buď tobě sláva — 26, 1. a 2. sloka)

Pomůcky: tmavé a světlé šátky, podle potřeby (v případě nouze lze použít i barevné papíry).

Pro mladší děti

K čemu vlastně používáme ruce? K čemu používáme ruce při poznávání? K čemu používáme ruce ve vztahu k druhým lidem?

Rozhovor s dětmi:

- rukama, hmatem, můžete poznávat věci kolem sebe; ruce jsou očima těch, kteří nevidí — děti si to mohou zkusit — poznávat předměty podle hmatu;
- jak jsou ruce důležité pro různé povolání;
- jak používáme ruce, abychom něco vyjádřili;
- jak nastavíte ruce, když říkáte, že vám do nich někdo něco dá? Co děláme s rukama, když se modlíme?

Jako pomůcka při rozhovoru může také sloužit zpěvník Buď tobě sláva (přip. Haleluja Amen) s obrázky Miroslava Rady. Na nich je symbolika rukou dobré zřetelná; každé z dětí může prohlížet zpěvník a upozorovat na to, co objevily.

Po rozhovoru — děti dají ruce do kapes — nemůžeme používat ruce a vlastně se nám zavěsyt, nemůžeme s ním dobře komunikovat.

Zachariáš a Alžběta byli staří manželé a neměli děti. Jako by jim v životě zůstaly prázdné ruce. To mohli vnímat jako důkaz toho, že na ně Pán Bůh zapomněl. A přece — právě Zachariáš s Alžbětou nepěstali očekávat Boží jednání. Zachariáš byl kněz, vyprávěl lidem o všem, co pro ně Pán Bůh udělal, učil je poznávat Boží vůli. Ale to nejdůležitější bylo, že Zachariáš s Alžbětou zůstali otevření Božímu jednání, měli nastavené ruce — to je biblický smysl slov, že byli spravedliví.

Boží lid, Izrael, očekával už dlouho naplnění Božích zaslíbení. Lidé už si říkali, že teď už Pán Bůh nemluví jako kdysi skrze proroky. A už ani žádného proroka nečekali.

V tom byl rozdíl mezi Zachariášem a Alžbětou a ostatními.

A jejich víra je nezklamala. Za Zachariášem přišel anděl. Oznámil mu, že se Alžběta narodí miminko. Zachariáš mohl mít radost. Mohli mít radost spolu s Alžbětou. Ale anděl oznámil ještě něco víc než zprávu o novém životě. Tento nový život, chlapec, který se bude jmenovat Jan, bude učit lidi očekávat Boží jednání. Bude je učit být spravedlivými. Vyndá jim ruce z kapes, aby pustili do svých životů Pána Boha.

(Společně zazpívat píseň 176 z Evangelického zpěvníku — Někdo mě vede za ruku.)

Pomůcky: zpěvník Buď tobě sláva (zvolíme-li variantu práce s hledáním obrázků s rukama).

Pro starší děti

Podle čeho se pozná, že se v nějaké zemi lidem nežije dobře?

Děti mohou vyjmenovat, co považují za znaky společnosti, která je nemocná. (Kdo se v takové společnosti ocitá na okraji? Jaké znáte menšiny? Jak se chová k uprchlíkům, k lidem s postižením, nemocným, seniorům, lidem s jinou barvou pleti...)

Jaká děti znají lidská práva?

Jak se může taková společnost uzdravit? Děti navrhnou. (Jak začít, aby byla spravedlivá.)

Děležitě je rozpoznat, co je správné, ale také se podle toho řídít. Ale jak to zařídít? Řlov?k se už mnohokrát snažil o zlepšení lidského života. Někdy to trochu pomohlo, jindy to vřbec nevyšlo. Vřdřli byste o lidech, kteří se o to pokouřeli? Martin Luther King, Mahátma Gándhí, Nelson Mandela, Václav Havel... Popovřdat si, co o nich dřti vřdí.

Byli to lidé odvřžní, chtřli spravedlnost pro vřechny lidi. Dodnes si je připomřnáme.

Tady je nutné si uvřdomit, kolik řasovřho prostoru budeme mít. V přřpadř, ře mřenř, musřme tento řvod omezit a vybrat pouze nřco — snad jen jednu postavu — co chtřla uskuteřnit a proř. Z toho pak vyplyne rozhovor o nutnosti spravedlnosti pro řlovřka. Zřkladnř pojem spravedlnosti, jak ho dřti vnřmajř, posunout do pojmu obecnřjřřho (k tomu mř vřst řvod o lidskřch prřvech). Toto vyřstřnř je nutné.

Evangelista Lukřř toto dobře vřdřl. Vřdřl o tom, jak moc mnozř lidé potřebujř pomoci. A přece nevyprřvř o tom, co vřechno by lidé mřli dokřzat. Co vřechno by mřli splřovat, aby bylo ostatnřm lřpe. On vyprřvř o tom, jak je dřležitě, ře Pán Břh nezapomnřl na řlovřka. Třm vřechno zařřnř. A o tom je i dneřnř přřbřh.

Evangelista Lukřř nezařřnř svoji knihu vyprřvřnřm o schopnřch politicřch nebo manařerech nebo mediřlnřch magnřtech. Ani o vřjimeřnřch lidech. Vyprřvř pouze o dvojici starřch, bezdřtnřch manřelř. O knřzi Zacharjřřovi, kteřř vyprřvřl lidem o Bořřm jednřnř, kteřř je uřil poznřvat Bořř vřli a oni přřtom nebyli schopni ořekřvat Bořř jednřnř. Zvlřřtnř zařřtek. Co by tady mohlo zařřnatř? Bezdřtnř manřelě, knřz, kteřř byl ve svřm snařenř neřspřřřnř. A přece prřvř tady zařřnř ten nejdřležitřjřř přřbřh pro řlovřka — přřbřh o Bořř pomoci. Zařřnř tady, protože ti dva stařř manřelě byli spravedlivř. Tedy — otevřenř Bořřmu hlasu, Bořřmu jednřnř.

A On k nim také Pán Břh promluvil. Ohlřsil jim narozenř syna a ten syn, Jan, „a mnohě ze synř izraelskřch obrřtř k Pánu, jejich Bohu; sřm přjde před nřm v duchu a moci Eliřřovř, aby obrřtil srdce otcř k synřm a vzpurně k moudrosti spravedlivřch a přřpravřl Pánu lid pohotovř.“ A Zacharjřř zapochyboval — „Podle řeho to poznřmř? Vřřdy? jř jsem stařec a moje řena pokrořřilřho vřku.“ A přece se Bořř zaslřbenř naplnilo. Budeme si dřl vyprřvřt přřbřhy, kteřě evangelista sepsal. Budeme poznřvat cestu Bořř lřsky mezi lidmi, kteřř pomřže vřem třm odstrřenřm, o kterřch jsme mluvili. Ale mřme si pamatovat, ře na zařřtku tě velkě zmřny, kteřř přřchřzř, jsou dva spravedlivř lidé, kterřm se narodil syn Jan. A ten syn Jan, kterřmu budou lidé řřkat Křtitel, uřil lidi moudrosti spravedlivřch, aby byli otevřeni pro Bořř jednřnř.

Liturgie

Přsnř

Svřtř: 387 — Přřmluvnř zpřv; 284 — Radujte se, bratři

Buř tobř slřva: 26 — Skonřil den a přřjde noc (1. a 2. sloka); 62 — Přřblřžil se vřnořnř řas

Evangelickř zpřvnřk: 176 — Nřkdo mř vede za ruku

Biblickř text k zapamatovřnř

Andřl mu řekl: Neboj se, Zachariřři, neboř tvř prosba byla vyslyřena; tvř manřelka Alřbřta ti porodř syna a dřř mu jměno Jan. (L 1,13)

Modlitba

Pane Bože, někdy jsme smutní. Dnes jsme slyšeli, že i Zachariáš a Alžběta byli smutní. Nemohli mít miminko. Byli už staří. Ty jsi je ale neopustil a jejich smutek jsi viděl. Přestože byli staří, miminko se jim narodilo. Byli překvapení a měli velikou radost. Prosíme tě, abychom i my mohli mít hodně radosti, abychom ji také uměli předávat i ostatním. Buď, prosíme, s námi. Amen.

Pane Bože, děkujeme ti za příchod o Zachariášovi a Alžbět. Přestože už neměli moc naděje, že se jim narodí dítě, měli ruce otevřené k přijímání nových věcí a nových úkolů. Ty jsi je vyslyšel. Jejich syn Jan Křtitel učil všechny lidi, aby měli také připravené ruce k přijímání nových věcí. Prosíme tě, abychom se učili i my vytahovat ruce z kapes, učit se poslouchat tebe a připravovali se na narození Ježíše Krista. Modlíme se také za to, abychom i my uměli vyprávět o tvém jednání. Amen.

Pane Bože, mluvili jsme o lidech, kteří v životě necítí spravedlnost, cítí se být na okraji společnosti, protože jsou nemocní, postižení, mají jinou barvu pleti, jiné názory, jinou náboženskou víru, jsou uprchlíci.

Prosíme tě, abychom uměli rozpoznat, že Pán Bůh na nás nezapomněl. Že nezapomněl ani na nás. Děkujeme, že přes všechny náš strach a nedůvěru naplňuje své zaslíbení pro každého člověka. Děkujeme ti za narození Jana Křtitele, který nás učí otevírat se Božímu jednání, a tak také vidět, co potřebují všichni, kterým se nežije dobře. Amen.

Katechetické cykly

[Církevní rok](#)

Biblický odkaz (kat)

[Lukáš 1,5–25](#)